

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY VYBRANÝCH
KRIMINALISTICKÝCH METOD
PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF SELECTED
FORENSIC METHODS**

Autor práce: Marie Erlitzová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: prof. JUDr. Jozef Meteňko

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2026

Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Aneta Houšková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Trestná činnost páchaná v souvislosti s domácím násilím
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminal Offenses Committed in Connection With Domestic Violence

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): 12/2025

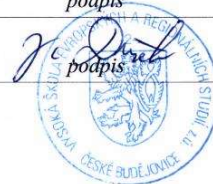
Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnotit postupy orgánů činných v trestním řízení při prvotním rozpoznání a dokumentaci trestné činnosti páchané v souvislosti s domácím násilím. Vedlejším cílem je identifikovat slabá místa současné praxe a na základě poznatků z odborné literatury i rozhovorů s odborníky navrhnout doporučení ke zlepšení postupů a zvýšení účinnosti ochrany obětí domácího násilí.

Student: Aneta Houšková	7.1.2026 datum	Houšková podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.	7.1.2026 datum	Kocík podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	10.1.2026 datum	Svatoš podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	14.1.2026 datum	Sapík podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	15.1.2026 datum	Dušek podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. JUDr. Jozef Meteňkovi, PhD. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

ERLITZOVÁ, M. *Psychologické aspekty vybraných kriminalistických metod*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026 55 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jozef Meteňko, PhD.

Bakalářská práce se zabývá psychologickými aspekty vybraných kriminalistických metod, konkrétně výslechu, konfrontace a rekognice, a jejich významem v procesu dokazování. Práce analyzuje vliv psychologických faktorů, jako jsou paměť, stres, emoce, sugesce a komunikace, na průběh kriminalistických úkonů a na věrohodnost získaných informací.

Teoretická část vymezuje základní kriminalistické metody, jejich strukturu, právní rámec a význam forenzní psychologie v kriminalistické praxi. Praktická část je založena na kvalitativní analýze případových studií, které ilustrují vliv psychologických faktorů na průběh a výsledky kriminalistických metod. Na základě analýzy jsou formulována doporučení pro kriminalistickou praxi s cílem zvýšit efektivitu kriminalistických metod a minimalizovat riziko zkreslení získaných informací. Práce zdůrazňuje význam psychologických poznatků pro správné vedení kriminalistických úkonů a jejich význam pro objektivní a spravedlivé dokazování.

Klíčová slova: kriminalistické metody, forenzní psychologie, výslech, konfrontace, rekognice, psychologické faktory, dokazování

Abstract

ERLITZOVÁ, M. *Psychological Aspects of Selected Criminalistic Methods*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 55 p. Bachelor's Thesis Supervisor: JUDr. Jozef Meteňko, PhD.

The bachelor thesis focuses on the psychological aspects of selected forensic methods, specifically interrogation, confrontation, and identification, and their importance in the process of criminal investigation and evidence gathering. The thesis analyzes the influence of psychological factors such as memory, stress, emotions, suggestion, and communication on the course of forensic procedures and the credibility of obtained information. The theoretical part defines forensic methods, their structure, legal framework, and the role of forensic psychology in criminal investigation practice.

The practical part is based on a qualitative analysis of case studies illustrating the impact of psychological factors on forensic methods. Based on the analysis, recommendations for forensic practice are formulated with the aim of increasing the effectiveness of forensic methods and minimizing the risk of distorted information. The thesis emphasizes the importance of psychological knowledge for the proper application of forensic methods and for ensuring objective and fair evidence evaluation.

Klíčová slova: forensic methods, forensic psychology, interrogation, confrontation, identification, psychological factors, evidence

Obsah

ABSTRAKT.....	5
ABSTRACT.....	6
OBSAH.....	7
ÚVOD.....	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	11
2 KRIMINALISTICKÉ METODY.....	12
2.1 Vymezení kriminalistických metod.....	12
2.2 Struktura metod a jejich právní rámec.....	15
2.3 Metody výslechu, konfrontace a rekognice.....	17
3 FORENZNÍ PSYCHOLOGIE.....	22
3.1 Vymezení forenzní psychologie.....	22
3.2 Psychologické faktory ovlivňující kriminalistickou praxi.....	23
3.3 Role psychologie v procesu dokazování.....	23
3.4 Vztah forenzní psychologie ke kriminalistice.....	24
4 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY VÝSLECHU.....	26
4.1 Význam výslechu a fáze výslechu.....	26
4.2 Sociální a psychologické aspekty výslechu.....	27
4.2.1 Komunikace ve výslechu.....	28
4.2.2 Sugescie a zkreslení paměti.....	28
4.2.3 Neverbální projevy a jejich interpretace.....	29
5 PSYCHOLOGIE A FORENZNÍ PSYCHOLOGIE VE VYBRANÝCH METODÁCH KRIMINALISTIKY.....	31
5.1 Psychologické vlivy při výslechu.....	32
5.2 Psychologie konfrontace a její úskalí.....	33
5.3 Rekognice a věrohodnost identifikace.....	34
5.4 Paměťová stopa, paměťová kapacita a zkreslení.....	35
6 PRAKTICKÁ ČÁST – KVALITATIVNÍ ANALÝZA PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ.....	37
6.1 Metodologie praktické části.....	37
6.2 Cíl praktické části.....	38
6.2.1 Dílčí cíle praktické části.....	38
6.3 Výběr a charakteristika případových studií.....	39

6.4	Proces sběru a zpracování dat.....	40
6.5	Analýza případových studií.....	41
6.5.1	Případová studie č. 1 – Psychologické aspekty výslechu svědka násilného trestného činu.....	41
6.5.2	Případová studie č. 2 – Psychologické aspekty konfrontace.....	43
6.5.3	Případová studie č. 3 – Rekognice a riziko chybné identifikace.....	44
6.6	Shrnutí výsledků případových studií.....	44
7	NÁVRHY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	47
7.1	Optimalizace procesů výslechu a rekognice.....	48
7.2	Vzdělávání a příprava kriminalistů.....	49
7.3	Využití moderních technologií.....	49
7.4	Legislativní a metodické podněty.....	50
	ZÁVĚR.....	51
	SEZNAM LITERATURY.....	53
	SEZNAM ZKRATEK.....	55

Úvod

Kriminalistika představuje významný vědní obor, jehož cílem je odhalování, objasňování a dokumentování trestné činnosti a zajišťování důkazů pro potřeby trestního řízení. V rámci kriminalistické praxe jsou využívány různé metody a postupy, které umožňují získávat informace o průběhu trestného činu, jeho okolnostech a osobách, jež se na něm podílely. Významnou součástí těchto postupů tvoří zejména kriminalisticko-taktické metody, mezi které patří především výslech, konfrontace a rekognice. Tyto metody jsou založeny na práci s lidským faktorem a jejich správné provedení vyžaduje nejen odborné kriminalistické znalosti, ale také porozumění psychologickým procesům ovlivňujícím chování osob vystupujících v trestním řízení.¹

Psychologie hraje v kriminalistice významnou roli zejména u těch metod a vyšetřovacích úkonů, které jsou zaměřeny na práci s paměťovou stopou. Typickým příkladem jsou výslech svědka či poškozeného, konfrontace výpovědí nebo rekognice osoby či věci. V těchto případech je kvalita získaných informací významně ovlivněna psychickými procesy, jako jsou vnímání, paměť, emoce, stres nebo sugesce. Tyto faktory mohou ovlivnit nejen průběh kriminalistických úkonů, ale také věrohodnost a přesnost získaných informací.²

Lidská paměť nepředstavuje přesný a neměnný záznam reality, ale dynamický proces, který je ovlivňován řadou subjektivních i situačních faktorů. Při reprodukci událostí může docházet k nepřesnostem, zkreslení nebo doplnění informací na základě pozdějších zkušeností či sociálních vlivů. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby orgány činné v trestním řízení při provádění kriminalistických úkonů zohledňovaly psychologické aspekty lidské paměti a komunikace.³

Význam forenzní psychologie v kriminalistické praxi spočívá především v poskytování poznatků o psychologických procesech, které ovlivňují chování osob během jednotlivých kriminalistických úkonů. Tyto poznatky mohou napomoci

¹STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

²ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

³BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitolyz forenzní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. ISBN 9788024644615.

například při vedení výslechu, při hodnocení věrohodnosti výpovědí nebo při identifikaci osob během rekognice. Integrace psychologických poznatků do kriminalistické praxe tak přispívá ke zvýšení objektivity dokazování a k efektivnějšímu objasňování trestné činnosti.⁴

Cílem této bakalářské práce je analyzovat psychologické aspekty vybraných kriminalistických metod, konkrétně výslechu, konfrontace a rekognice, a posoudit jejich vliv na průběh a výsledky těchto kriminalistických úkonů. Práce se zaměřuje zejména na identifikaci psychologických faktorů, které mohou ovlivnit chování osob účastnících se vyšetřovacích úkonů, a na posouzení jejich vlivu na věrohodnost získaných informací.

Teoretická část práce se zaměřuje na vymezení kriminalistických metod, jejich strukturu, právní rámec a jejich aplikaci v kriminalistické praxi. Dále se zabývá základními principy forenzní psychologie a jejím vztahem ke kriminalistice. Pozornost je věnována zejména psychologickým aspektům výslechu, konfrontace a rekognice, včetně vlivu paměti, sugesce, stresu a komunikace na průběh těchto kriminalistických úkonů.

Praktická část práce je založena na kvalitativní analýze případových studií vycházejících z odborné literatury a kriminalistické praxe. Analýza je zaměřena na identifikaci psychologických faktorů, které ovlivňují průběh a výsledky kriminalistických metod a vyšetřovacích úkonů, a na posouzení jejich významu v procesu dokazování. Na základě provedené analýzy jsou formulována doporučení pro kriminalistickou praxi, která mohou přispět ke zvýšení efektivity kriminalistických metod a ke zlepšení kvality dokazování.

Práce zároveň reflektuje současné poznatky domácí i zahraniční odborné literatury a usiluje o jejich propojení s praktickými aspekty kriminalistické činnosti.

⁴STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat psychologické aspekty vybraných kriminalisticko-taktických metod, konkrétně výslechu, konfrontace a rekognice, a posoudit jejich vliv na průběh a výsledky těchto kriminalistických úkonů. Práce se zaměřuje na identifikaci psychologických faktorů, které mohou ovlivnit chování osob vystupujících při kriminalistických úkonech, zejména na vliv paměti, stresu, sugesce a sociálních faktorů na věrohodnost získaných informací a důkazní hodnotu výpovědí. Cílem práce je rovněž poukázat na význam forenzní psychologie v kriminalistické praxi a zdůraznit potřebu zohlednění psychologických aspektů při provádění kriminalistických metod.

Pro dosažení stanoveného cíle byla práce rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část vychází z analýzy odborné literatury z oblasti kriminalistiky, forenzní psychologie a trestního práva. Zaměřuje se na vymezení vybraných kriminalistických metod, jejich strukturu, právní rámec a psychologické aspekty jednotlivých kriminalistických úkonů. Současně se věnuje významu forenzní psychologie v kriminalistické praxi a vlivu psychologických faktorů na průběh a výsledky kriminalistických metod.

Praktická část práce je založena na kvalitativní analýze případových studií vycházejících z odborné kriminalistické a forenzně psychologické literatury. V rámci této analýzy byla využita metoda obsahové analýzy, která umožňuje systematicky zkoumat konkrétní situace z kriminalistické praxe a identifikovat psychologické faktory ovlivňující průběh a výsledky kriminalistických úkonů. Analýza případových studií je zaměřena především na psychologické aspekty výslechu, konfrontace a rekognice, včetně vlivu paměťových procesů, sugesce, stresu a sociálních faktorů.

Získaná data byla analyzována a interpretována v kontextu teoretických poznatků z oblasti kriminalistiky a forenzní psychologie. Tento postup umožnil propojit teoretická východiska s praktickými situacemi a formulovat závěry a doporučení pro kriminalistickou praxi. Zvolená metodika práce umožňuje komplexní analýzu psychologických aspektů kriminalistických metod a přispívá k hlubšímu porozumění jejich významu v procesu dokazování.

2 KRIMINALISTICKÉ METODY

V kriminalistice se uplatňuje soubor různorodých postupů, jejichž prostřednictvím lze systematicky studovat okolnosti trestné činnosti a relevantní informace. Tyto postupy je možné rozdělit do dvou hlavních kategorií: jednak na metody využívané v rámci teoretického výzkumu kriminalistiky, jednak na metody používané při praktickém vyšetřování a odhalování trestné činnosti.

Metody využívané v rámci kriminalistické vědy představují soubor postupů, jejichž prostřednictvím je systematicky zkoumán předmět kriminalistiky a rozvíjena její teoretická základna. Tyto vědecké postupy umožňují formulovat odborné teorie a koncepce, které dále rozvíjejí tento obor. Získané poznatky následně slouží jako východisko pro tvorbu metodických doporučení a praktických nástrojů využívaných při odhalování a vyšetřování trestné činnosti, tedy při práci s kriminalisticky významnými událostmi.⁵ Kriminalistika využívá poznatky různých vědních oborů, včetně psychologie, což přispívá ke zvýšení efektivity vyšetřování.⁶

2.1 Vymezení kriminalistických metod

Metody uplatňované v kriminalistické praxi lze koncepčně členit do několika úrovní podle jejich původu a míry specifčnosti. Na nejširší úrovni stojí obecné poznávací postupy, které nejsou vlastní pouze kriminalistice, ale jsou využitelné napříč různými vědními obory. Patří sem především metody zaměřené na získávání, třídění a vyhodnocování informací, jež se v kriminalistické praxi uplatňují specifickým způsobem. Na rozdíl od teoretického vědeckého výzkumu jsou totiž orientovány především na řešení konkrétních případů trestné činnosti a na dosažení důkazně využitelných závěrů.⁷

„Kriminalistické metody představují soubor odborných postupů, které umožňují systematicky zjišťovat, zajišťovat a vyhodnocovat informace významné pro

⁵STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s.40. ISBN 9788073806668.

⁶METEŇKO, Jozef; BAČÍKOVÁ, Iveta a SAMEK, Martin. *Kriminalistická taktika*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-08-2.

⁷KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

*objasňování trestné činnosti.*⁸ Musil uvádí kriminalistické metody jako systematicky uspořádaný soubor postupů využívaných při odhalování a vyšetřování trestné činnosti.⁹ Naproti tomu Porada zdůrazňuje širší pojetí kriminalistických metod, které zahrnuje nejen kriminalistickou techniku a taktiku, ale i další postupy spojené s operativně pátrací činností. Z uvedeného vyplývá, že vymezení kriminalistických metod není v odborné literatuře zcela jednotné.¹⁰

Kriminalistické metody lze chápat jako uspořádaný systém postupů kriminalistické techniky, kriminalistické taktiky a kriminalistické metodiky vyšetřování, jejichž cílem je získat spolehlivé poznatky využitelné v procesu dokazování. Prostřednictvím těchto postupů se kriminalistika zabývá nejen analýzou kriminalisticky relevantních jevů, ale také vytvářením teoretických poznatků, které slouží jako základ pro praktické postupy při vyšetřování trestných činů.¹¹

Základní členění kriminalistických metod:

1. Metody kriminalistické techniky

Metody kriminalistické techniky jsou zaměřeny na vyhledávání, zajišťování a zkoumání materiálních stop trestné činnosti. Patří sem například daktyloskopie, trasologie, analýza DNA, balistika, chemické a fyzikální analýzy nebo kriminalistická fotografie. Tyto metody mají zpravidla technický a laboratorní charakter a umožňují objektivní zkoumání stop zanechaných při trestné činnosti.¹²

2. Metody kriminalistické taktiky

Kriminalistická taktika zahrnuje postupy zaměřené na plánování, organizaci a provádění jednotlivých procesních a vyšetřovacích úkonů trestního řízení. Patří sem zejména taktické postupy výslechu, konfrontace, rekognice, prověrky na místě, domovní prohlídky nebo zadržení osob. Tyto metody jsou úzce spjaty s psychologií, protože jejich úspěšnost závisí na správném vedení komunikace, respektování

⁸KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 61. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁹MUSIL, Jan; SUCHÁNEK, Jaroslav a KONRÁD, Zdeněk. *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Beckovy mezioborové učebnice. C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798789.

¹⁰PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty. 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2.

¹¹STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 35 - 42. ISBN 9788073806668

¹²PORADA, Viktor a POLÁK, Peter. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-558-6.

individuálních psychických zvláštností osob a dodržování zásad zákonnosti a přiměřenosti.¹³

3. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestné činnosti

Kriminalistická metodika se zaměřuje na tvorbu typových postupů při objasňování konkrétních druhů trestné činnosti. Lze ji chápat jako systematizovaný soubor doporučených postupů, zásad a organizačních opatření, vycházejících ze zobecněných poznatků kriminalistické praxe a zkušeností orgánů činných v trestním řízení.

Kriminalistická metodika poskytuje vyšetřujícím orgánům orientační rámec pro postup při objasňování určitého druhu trestné činnosti. Zaměřuje se například na metodiku vyšetřování násilných trestných činů, majetkové kriminality, hospodářské kriminality, drogové trestné činnosti nebo kyberkriminality. Tyto postupy zahrnují doporučení týkající se typických způsobů páchaní trestné činnosti, charakteristických stop, možných verzí vyšetřování a vhodných kriminalistických metod a vyšetřovacích úkonů.

Význam kriminalistické metodiky spočívá především v systematizaci zkušeností kriminalistické praxe a v poskytování metodické podpory pro vyšetřování konkrétních druhů trestné činnosti. Umožňuje tak efektivnější plánování vyšetřování a přispívá k rychlejšímu a kvalitnějšímu objasnění trestných činů.¹⁴

4. Obecně vědecké metody využívané v kriminalistice

Kriminalistika využívá rovněž obecné vědecké metody, které nejsou specifické pouze pro tento obor, avšak nacházejí v něm významné uplatnění. Patří sem analýza, syntéza, indukce, dedukce, srovnávání, modelování či statistické metody. Tyto postupy slouží především k vyhodnocování získaných informací a k formulaci kriminalistických teorií a závěrů využitelných v praxi.¹⁵

¹³STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

¹⁴KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2021. ISBN 8073808692.

¹⁵PROTIVINSKÝ, Miroslav a KLVAŇA, Karel. *Základy kriminalistiky*. 2. vydání. Skripta pro střední vyšší odborné školy. Praha: Armex, 2007. ISBN 978-80-86795-50-8.

5. Speciální interdisciplinární metody

Do této skupiny lze zařadit metody převzaté z příbuzných vědních oborů, zejména psychologie, sociologie, medicíny a informatiky. V kriminalistické praxi se uplatňují například psychologická analýza výpovědí, posuzování věrohodnosti osob, kriminologické analýzy, forenzně-medicínské postupy či využívání informačních technologií při zpracování a vyhodnocování dat. Tyto metody rozšiřují možnosti kriminalistiky a přispívají k hlubšímu poznání okolností trestné činnosti, osob pachatelů a obětí i mechanismu vzniku a průběhu trestného činu.¹⁶

„V zahraniční odborné literatuře, zejména v angloamerickém prostředí, není členění kriminalistických metod vždy totožné s kontinentálním pojetím. Důraz je zde kladen spíše na praktické vyšetřovací postupy a empirické přístupy než na systematické členění kriminalistické techniky, taktiky a metodiky. Toto odlišné pojetí ukazuje, že systém kriminalistických metod není v odborné literatuře jednotný.“¹⁷

2.2 Struktura metod a jejich právní rámec

Kriminalistické metody představují systematicky uspořádaný soubor postupů a nástrojů, jejichž účelem je odhalování, objasňování a dokazování trestné činnosti. Z hlediska kriminalistické teorie netvoří tyto metody nahodilý souhrn úkonů, ale strukturovaný systém, jehož jednotlivé složky na sebe logicky navazují a vzájemně se doplňují.¹⁸

Kriminalistická literatura uvádí několik způsobů členění kriminalistických metod. Nejčastěji se rozlišují metody kriminalistické techniky, kriminalistické taktiky a kriminalistické metodiky vyšetřování. V širším pojetí lze kriminalistické metody členit také podle jejich funkce nebo stupně specializace na metody obecné, speciální

¹⁶ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

¹⁷INBAU, Fred Edward. *Criminal interrogations and confessions*. Sudbury, Mass: Jones & Bartlett Learning, 2013. ISBN 9780763799366.

¹⁸KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

a operativně pátrací. Toto členění vychází z jejich funkčního určení a způsobu využití v jednotlivých fázích trestního řízení.¹⁹

Obecné kriminalistické metody představují základní metodologické postupy aplikovatelné napříč celou kriminalistikou. Patří sem zejména pozorování, popis, analýza a syntéza informací, kriminalistické verzování, plánování vyšetřování nebo rekonstrukce skutkového děje. Tyto postupy tvoří metodologický základ kriminalistické činnosti bez ohledu na druh trestné činnosti a umožňují systematické vyhodnocování získaných poznatků.²⁰

Speciální kriminalistické postupy jsou zaměřeny na konkrétní oblasti kriminalistické techniky a taktiky. Patří mezi ně například daktyloskopie, trasologie, balistika, kriminalistická fotografie nebo odorologie. V kriminalistické praxi jsou dále využívány také poznatky forezních věd, zejména forezní genetiky a forezní toxikologie. Tyto postupy vyžadují odborné znalosti, specializovanou přípravu a často také technické či laboratorní vybavení. Jejich význam spočívá především v objektivním zkoumání stop a získávání důkazních prostředků s vysokou vypovídací hodnotou pro trestní řízení.²¹

Právní rámec kriminalistických metod vymezuje hranice jejich přípustnosti a způsob jejich aplikace v praxi. Základním právním předpisem upravujícím provádění kriminalistických úkonů je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Tento právní předpis stanoví pravidla provádění úkonů trestního řízení, podmínky dokazování a zásady ochrany základních práv osob.

Použití kriminalistických metod musí být vždy v souladu se zásadou legality, proporcionality a subsidiarity. Orgány činné v trestním řízení jsou zároveň povinny dbát na ochranu lidské důstojnosti, soukromí a dalších základních práv osob. Zvláštní pozornost je věnována metodám, které mohou zasahovat do práva na soukromí, nedotknutelnosti obydlí nebo ochrany osobních údajů. Takové postupy lze použít

¹⁹STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

²⁰KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

²¹STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

pouze na základě zákonného zmocnění a v některých případech také se souhlasem soudu nebo státního zástupce.²²

Respektování právních limitů je nezbytnou podmínkou zákonnosti kriminalistických úkonů a zachování jejich důkazní hodnoty v trestním řízení. Použití kriminalistických metod v rozporu s právními předpisy by mohlo vést ke zpochybnění získaných důkazů a k narušení spravedlivého průběhu trestního řízení. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby orgány činné v trestním řízení postupovaly při jejich aplikaci v souladu s právními normami.²³

2.3 Metody výslechu, konfrontace a rekognice

„Metody výslechu, konfrontace a rekognice patří mezi základní kriminalistické taktické metody využívané při objasňování trestné činnosti.“²⁴

Tyto metody jsou založeny především na verbální komunikaci s osobami, které disponují informacemi o vyšetřované události. Jejich podstatou je získávání, ověřování a zpřesňování informací uložených v paměťové stopě osob, které se staly svědky trestné činnosti, případně se na ní podílely nebo o ní mají relevantní poznatky.²⁵

Uvedené kriminalistické taktické metody jsou úzce spojeny s psychologickými procesy lidské paměti, vnímání a reprodukce informací. Významnou roli zde hraje schopnost vyšetřující osoby vhodně vést komunikaci, formulovat otázky a vytvářet takové podmínky, které umožní co nejpřesnější reprodukci zapamatovaných skutečností. Z tohoto důvodu jsou tyto metody často označovány jako verbální kriminalistické metody zaměřené na zkoumání paměťové stopy.²⁶

²²STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

²³KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

²⁴STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

²⁵STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

²⁶STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

Specifickým znakem těchto metod je jejich přímý kontakt s osobami a nutnost respektovat procesní pravidla trestního řízení i zásady kriminalistické taktiky. Při jejich provádění je nezbytné dbát nejen na zákonnost postupu, ale také na psychologické aspekty komunikace, které mohou významně ovlivnit kvalitu a věrohodnost získaných informací.²⁷

Tyto kriminalistické taktické metody jsou proto považovány za významný nástroj poznávání skutkového stavu věci, neboť umožňují získat informace, které nejsou vždy zachyceny v materiálních stopách. Správné provedení výslechu, konfrontace nebo rekognice může významně přispět k objasnění trestné činnosti a k vytvoření uceleného obrazu vyšetřované události.

Metoda výslechu

„Výslech představuje základní kriminalisticko-taktickou metodu a současně procesní úkon, jehož prostřednictvím orgány činné v trestním řízení získávají informace od vyslýchané osoby o skutečnostech významných pro objasnění trestné činnosti.“²⁸

Výslech představuje základní kriminalisticko-taktickou metodu a současně procesní úkon, jehož prostřednictvím orgány činné v trestním řízení získávají informace od vyslýchané osoby o skutečnostech významných pro objasnění trestné činnosti. V kriminalistické teorii je však nezbytné důsledně rozlišovat výslech jako procesní úkon upravený právními předpisy a výslech jako kriminalisticko-taktickou metodu. Zatímco v právním pojetí je výslech formalizovaným postupem orgánů činných v trestním řízení, v kriminalistickém pojetí je chápán jako soubor taktických a psychologických postupů zaměřených na získání úplných, pravdivých a věrohodných informací. Toto pojetí zdůrazňuje význam komunikace, psychologického působení a individuálního přístupu k vyslýchané osobě, které jsou klíčové pro efektivní realizaci výslechu.²⁹

Výslech může být prováděn u různých procesních subjektů trestního řízení, zejména u svědků, obviněných a poškozených. Z kriminalistického hlediska je výslech

²⁷KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické taktiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 211. ISBN 978-80-7380-869-3.

²⁸STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

²⁹KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-859-4.

považován za verbální kriminalistickou metodu zaměřenou na zkoumání paměťové stopy osoby, která je schopna reprodukovat své poznatky o vyšetřované události.³⁰

Kriminalistická taktika výslechu zdůrazňuje především plánovitost, systematickosti a respektování psychologických aspektů komunikace mezi vyslychající osobou a vyslychaným. Správné vedení výslechu vyžaduje nejen znalost právních pravidel trestního řízení, ale také schopnost vhodně formulovat otázky, vytvářet podmínky pro spontánní výpověď a minimalizovat vliv sugescí nebo jiných rušivých faktorů.³¹

Základními zásadami výslechu jsou zejména zákonnost, dobrovolnost výpovědi, zákaz donucování a respektování lidské důstojnosti vyslychané osoby. Kriminalistická teorie zároveň rozlišuje několik základních fází výslechu, mezi něž patří příprava výslechu, navázání kontaktu s vyslychanou osobou, vlastní výslech a následné vyhodnocení získaných informací. Správně vedený výslech může významně přispět nejen k získání nových poznatků o vyšetřované události, ale také k ověření již zjištěných skutečností a odhalení případných rozporů ve výpovědích.³²

Metoda konfrontace

„Konfrontace představuje zvláštní formu výslechu, při níž jsou současně vyslychány dvě nebo více osob, jejichž výpovědi si v podstatných skutečnostech odporují.“³³

Cílem konfrontace je odstranit rozpory ve výpovědích, upřesnit skutkové okolnosti a přispět k objasnění skutečného průběhu události.

Konfrontace se zpravidla provádí tehdy, pokud nelze rozpory ve výpovědích odstranit běžným výslechem jednotlivých osob. Z hlediska kriminalistické taktiky se jedná o poměrně náročný úkon, který vyžaduje důkladnou přípravu a zkušenost vyšetřující osoby. Vyšetřující musí být schopen řídit průběh konfrontace, vhodně reagovat na chování konfrontovaných osob a současně dbát na dodržování procesních práv všech zúčastněných osob.³⁴

³⁰STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

³¹KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické taktiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 211. ISBN 978-80-7380-869-3.

³²STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479-4.

³³KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické taktiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 211. ISBN 978-80-7380-869-3.

³⁴MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

Při provádění konfrontace je nezbytné zabránit jakémukoli nátlaku na konfrontované osoby a zajistit, aby průběh úkonu probíhal v souladu se zákonnými pravidly trestního řízení. Úspěšnost konfrontace závisí nejen na obsahu kladených otázek, ale také na schopnosti vyšetřující osoby vhodně řídit průběh komunikace a vyhodnocovat reakce konfrontovaných osob.

Metoda rekognice

„Rekognice je kriminalistická metoda, jejímž účelem je ztotožnění osoby, věci nebo jiného objektu na základě dřívějšího vjemu uloženého v paměti rekognující osoby.“³⁵

Nejčastěji se provádí rekognice osob, při níž má rekognující osoba určit, zda poznává určitou osobu mezi několika předvedenými osobami. Rekognice může být provedena také u věcí, stop nebo například podle hlasu.³⁶

Z právního hlediska je rekognice procesním úkonem, který musí být proveden v souladu s ustanoveními trestního řádu a se zásadou objektivit a nestrannosti. Kriminalistická taktika zdůrazňuje zejména nutnost vyloučení sugestivních vlivů, které by mohly ovlivnit rozhodování rekognující osoby. Mezi základní podmínky správného provedení rekognice patří zejména vhodný výběr srovnávacích osob nebo objektů, správné poučení rekognující osoby a řádná dokumentace průběhu úkonu.³⁷

Význam rekognice spočívá především v její důkazní hodnotě. Kriminalistická teorie však zároveň upozorňuje na omezenou spolehlivost lidské paměti. Z tohoto důvodu je nezbytné výsledky rekognice vždy hodnotit v souvislosti s dalšími důkazy a skutkovými zjištěními.

Významnou roli hraje také paměťová kapacita, která je omezená a individuálně rozdílná. Člověk není schopen zachytit všechny detaily události, a proto dochází k selekci informací. S postupem času navíc dochází k oslabování paměťových stop, což zvyšuje riziko nepřesností při reprodukci událostí.³⁸

³⁵MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

³⁶KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické taktiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 211. ISBN 978-80-7380-869-3.

³⁷STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479.

³⁸PORADA, Viktor a POLÁK, Peter. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-558-6.

Z těchto důvodů je nezbytné, aby orgány činné v trestním řízení při provádění kriminalistických úkonů zohledňovaly psychologické aspekty lidské paměti. Porozumění fungování paměťových procesů umožňuje lépe interpretovat výpovědi svědků, poškozených nebo obviněných a současně minimalizovat riziko zkreslení informací.

3 FOREZNÍ PSYCHOLOGIE

Forezní psychologie představuje aplikovanou psychologickou disciplínu, která využívá psychologické poznatky v oblasti práva a trestního řízení. Zaměřuje se zejména na analýzu psychických procesů osob vystupujících v trestním řízení, tedy pachatelů, svědků a obětí trestné činnosti. Významnou roli hraje při vypracovávání znaleckých posudků, zejména při posuzování příčetnosti pachatele a jeho schopnosti rozpoznat protiprávnost jednání a ovládat své chování.

Součástí forezněpsychologického zkoumání je také hodnocení vývojových a psychosociálních faktorů, jako jsou podmínky dětství, rodinné prostředí a adaptace jedince na okolní společnost.³⁹Současné přístupy zdůrazňují vzájemné působení vrozených dispozic a vlivů prostředí, přičemž genetické faktory samy o sobě neurčují kriminální chování, ale uplatňují se v interakci s konkrétními environmentálními podmínkami.

3.1 Vymezení forezní psychologie

Forezní psychologie představuje aplikovanou psychologickou disciplínu, která se zaměřuje na využití psychologických poznatků v oblasti práva a trestního řízení. Jejím hlavním cílem je porozumění psychickým procesům osob vystupujících v právních situacích, zejména pachatelů, obětí a svědků trestné činnosti.⁴⁰Forezní psychologie se uplatňuje jak v trestním, tak i v civilním právu, přičemž v kriminalistické praxi má význam především při objasňování trestné činnosti a hodnocení důkazů.

Z hlediska systematiky je forezní psychologie považována za interdisciplinární obor stojící na pomezí psychologie, práva a kriminalistiky.⁴¹ Její poznatky jsou využívány při výslechu osob, při posuzování věrohodnosti výpovědí, při psychologickém profilování pachatelů i při zpracování znaleckých posudků. Forezní psychologie

³⁹BERRY-DEE, Christopher a Steven MORRIS. *Zrození vrahů: zpověď sériových vrahů*. Havířov: Koala, 2007. ISBN 978-80-87084-02-1.

⁴⁰ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s.17. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁴¹BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitolyz forezní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. ISBN 9788024644615.

jako interdisciplinární obor významně přispívá k efektivnímu využívání psychologických poznatků v trestním řízení, zejména při získávání a hodnocení důkazních informací.

3.2 Psychologické faktory ovlivňující kriminalistickou praxi

Kriminalistická praxe je významně ovlivňována celou řadou psychologických faktorů, které se promítají do chování osob zapojených do trestního řízení. Mezi klíčové faktory patří vnímání, paměť, emoce, stres, motivace a osobnostní charakteristiky jednotlivců.⁴² Tyto faktory mají zásadní vliv zejména na kvalitu svědeckých výpovědí a reakce vyslychaných osob.

Zvláštní pozornost je věnována vlivu stresu a emoční zátěže, které mohou negativně ovlivnit schopnost přesné reprodukce událostí. Psychologické poznatky upozorňují na skutečnost, že lidská paměť není statickým záznamem reality, ale dynamickým procesem náchylným k deformacím.⁴³ Tyto skutečnosti musí být v kriminalistické praxi zohledňovány při hodnocení výpovědí i při volbě vyšetřovacích postupů.

3.3 Role psychologie v procesu dokazování

Psychologie hraje významnou roli v procesu dokazování, zejména při získávání a hodnocení důkazů založených na výpovědích osob. Psychologické poznatky jsou využívány především při plánování a vedení výslechů, při posuzování věrohodnosti výpovědí a při interpretaci chování osob v průběhu jednotlivých procesních úkonů. Znalost psychologických procesů, jako jsou vnímání, paměť, emoce nebo sugesce, umožňuje orgánům činným v trestním řízení lépe porozumět způsobu, jakým osoby reprodukují své poznatky o vyšetřované události, a přispívá tak k přesnějšímu hodnocení získaných informací.⁴⁴

⁴²MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 158. ISBN 978-80-7179-878-1.

⁴³ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s.64. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁴⁴KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

Forenzní psychologie přispívá k identifikaci možných zdrojů zkreslení výpovědi, jako jsou sugesce, konfabulace nebo účelová lež. Psychologické poznatky představují důležitý nástroj pro porozumění chování osob v trestním řízení a umožňují kvalifikovanější hodnocení výpovědi i dalších osobních důkazů. Zároveň pomáhají identifikovat faktory, které mohou vést ke zkreslení výpovědi, a přispívají tak ke zvýšení objektivity a spolehlivosti procesu dokazování.

Významnou oblastí uplatnění forenzní psychologie jsou také znalecké posudky, které se týkají například posouzení přičetnosti, duševního stavu obviněného nebo psychické újmy oběti. Tyto posudky představují specifický druh důkazního prostředku, jehož vypracování vyžaduje odborné psychologické posouzení zkoumané osoby. Znalec se přitom vyjadřuje výhradně k odborným otázkám z oblasti psychologie a neposuzuje právní stránku věci, která náleží orgánům činným v trestním řízení.⁴⁵

Znalecké posudky z oblasti forenzní psychologie mají v trestním řízení významnou roli, neboť poskytují odborný pohled na psychický stav posuzovaných osob, jejich schopnost vnímat a reprodukovat události nebo jejich duševní způsobilost. Při jejich hodnocení je proto nezbytné přihlížet k odbornému charakteru posudku i k jeho důkazní hodnotě v kontextu ostatních provedených důkazů.

3.4 Vztah forenzní psychologie ke kriminalistice

Forenzní psychologie a kriminalistika jsou úzce propojené disciplíny, které se vzájemně doplňují při objasňování trestné činnosti. Zatímco kriminalistika se zaměřuje především na technické a taktické aspekty vyšetřování, forenzní psychologie poskytuje poznatky o psychických procesech osob zapojených do trestního řízení.⁴⁶ Toto propojení umožňuje efektivnější využití kriminalistických metod, zejména výslechu, konfrontace a rekognice.

Integrace psychologických poznatků do kriminalistické praxe přispívá ke zvýšení kvality dokazování a ke snížení rizika procesních pochybení. Forenzní psychologie proto představuje významnou oblast aplikované psychologie, která nachází uplatnění

⁴⁵BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitolyz forenzní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. ISBN 9788024644615.

⁴⁶ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

zejména při interpretaci výpovědí osob, hodnocení psychologických faktorů ovlivňujících chování účastníků trestního řízení a při zpracování znaleckých posudků.⁴⁷ Tyto poznatky zároveň umožňují orgánům činným v trestním řízení lépe porozumět chování osob zapojených do trestního řízení a přispívají k objektivnějšímu hodnocení důkazů.

Přínos forenzní psychologie spočívá zejména ve zkvalitnění kriminalistické praxe, neboť její poznatky napomáhají přesnějšímu hodnocení důkazů a přispívají k systematictějšímu a odbornějšímu postupu při objasňování trestné činnosti.⁴⁸

Propojení forenzní psychologie a kriminalistiky umožňuje hlubší porozumění chování osob účastnících se trestního řízení a přispívá k efektivnějšímu a objektivnějšímu využívání kriminalistických metod při objasňování trestné činnosti.

⁴⁷ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁴⁸KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

4 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY VÝSLECHU

Psychologické aspekty výslechu představují jednu z nejvýznamnějších oblastí kriminalistické taktiky, neboť výslech je úkonem, který je bezprostředně závislý na lidském faktoru. Průběh i výsledek výslechu jsou ovlivněny psychickým stavem vyslychané osoby, jejími emocemi, mírou stresu a způsobem komunikace s orgány činnými v trestním řízení. Porozumění těmto aspektům je nezbytné nejen pro získání kvalitních informací, ale také pro zachování zákonnosti a ochranu práv vyslychaných osob.⁴⁹

4.1 Význam výslechu a fáze výslechu

Výslech je jedním ze základních procesních úkonů trestního řízení a slouží k získávání informací o skutečnostech důležitých pro objasnění trestné činnosti. Z psychologického hlediska se jedná o náročný komunikační proces, při němž dochází k interakci dvou stran v nerovném postavení, což může výrazně ovlivnit chování a výpověď vyslychané osoby.⁵⁰

Kriminalistická teorie rozlišuje různé přístupy k členění průběhu výslechu. Někteří autoři rozlišují fázi přípravy výslechu a jednotlivá stádia jeho provedení, zatímco jiní hovoří přímo o fázích výslechu. Obecně lze výslech rozdělit na přípravnou fázi, úvodní stádium výslechu, vlastní výslech a závěrečnou fázi.⁵¹

Přípravná fáze zahrnuje zejména shromáždění informací o vyslychané osobě a o vyšetřované události, stanovení cíle výslechu a promyšlení taktiky kladení otázek. Důležitou součástí této fáze je také vytvoření vhodných podmínek pro průběh výslechu.⁵²

⁴⁹STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479.

⁵⁰ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁵¹STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479.

⁵²KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

Úvodní stádium výslechu je zaměřeno na navázání kontaktu s vyslychanou osobou, její poučení o právech a povinnostech a vytvoření atmosféry umožňující otevřenou komunikaci. V této fázi je důležité snížit psychické napětí a získat důvěru vyslychané osoby.⁵³

Vlastní výslech představuje hlavní část výslechu, během níž jsou získávány informace o vyšetřované události. V této fázi je kladen důraz na vhodné formulování otázek, logickou strukturu výslechu a minimalizaci sugestivních vlivů.⁵⁴

Závěrečná fáze výslechu zahrnuje shrnutí získaných informací, případné doplnění výpovědi a procesní ukončení úkonu. Součástí této fáze je také kontrola správnosti zaznamenané výpovědi.⁵⁵

Každá z uvedených částí výslechu má specifický psychologický význam, zejména z hlediska navázání kontaktu, snížení napětí a vytvoření důvěryhodného prostředí. Nedostatečné zvládnutí jednotlivých stadií výslechu může vést ke zvýšení stresu vyslychané osoby a následně ke zkreslení výpovědi.⁵⁶

Psychologické poznatky se uplatňují ve všech etapách výslechu. Ve fázi přípravy výslechu pomáhají při volbě vhodné taktiky a při zohlednění osobnostních charakteristik vyslychané osoby. V úvodní fázi výslechu mají význam při navázání kontaktu a vytvoření atmosféry důvěry. V průběhu vlastního výslechu se psychologické poznatky uplatňují zejména při formulaci otázek, při hodnocení reakcí vyslychané osoby a při minimalizaci sugestivních vlivů. Významnou roli hrají také při následném hodnocení výpovědi a posuzování její věrohodnosti.⁵⁷

4.2 Sociální a psychologické aspekty výslechu

Sociální a psychologické faktory významně ovlivňují chování osob během výslechu. Patří sem zejména emoční rozpoložení, osobnostní charakteristiky, předchozí

⁵³ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 73. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁵⁴STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479.

⁵⁵KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2., rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁵⁶ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 73. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁵⁷METEŇKO, Jozef; BAČÍKOVÁ, Iveta a SAMEK, Martin. *Kriminalistická taktika*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-08-2.

zkušenosti s autoritami a vnímání samotné situace výslechu.⁵⁸ Tyto faktory se promítají do ochoty spolupracovat, do způsobu odpovídání i do přesnosti vybavovaných informací.

Stres a emoční zátěž mohou negativně ovlivnit paměťové procesy, především schopnost přesně reprodukovat prožité události. Psychologické poznatky upozorňují na skutečnost, že paměť není pasivním záznamem reality, ale aktivním rekonstrukčním procesem náchylným ke zkreslení.⁵⁹ Z tohoto důvodu je nutné při výslechu přihlížet k individuálním psychickým dispozicím vyslychané osoby.

4.2.1 Komunikace ve výslechu

Komunikace představuje základní nástroj výslechu a je klíčovým prostředkem pro získávání informací. Zahrnuje jak verbální, tak neverbální složku, které se navzájem doplňují a společně utvářejí průběh interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným.⁶⁰

Z psychologického hlediska je důležitá především srozumitelnost a struktura kladených otázek, tón hlasu, tempo řeči a schopnost aktivního naslouchání. Nevhodně formulované otázky nebo neadekvátní komunikační styl mohou vést k nepochopení či k neúmyslné sugesci.⁶¹ Kvalitní komunikace přispívá ke snížení napětí a zvyšuje pravděpodobnost získání věrohodných informací. Způsob kladení otázek a celkové komunikační vystupování vyslychající osoby zásadně ovlivňují kvalitu získaných informací, přičemž nedostatky v této oblasti mohou vést ke zkreslení výpovědi a snížení její důkazní hodnoty.

4.2.2 Sugescie a zkreslení paměti

Sugescie představuje významné riziko výslechu, neboť může ovlivnit obsah výpovědi vyslychané osoby. K sugestivnímu působení může docházet jak verbálně, například formou navádějících otázek, tak neverbálně prostřednictvím mimiky, gest nebo tónu hlasu vyslychajícího.⁶² Sugescie patří mezi nejzávažnější psychologická úskalí

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 73. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁵⁹ BOUKALOVÁ, Hedvika a Ilona GILLERNOVÁ. *Kapitoly z forezní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020, s. 58. ISBN 978-80-246-4461-5.

⁶⁰ METEŇKO, Jozef; BAČÍKOVÁ, Iveta a SAMEK, Martin. *Kriminalistická taktika*. Brno: Václav Klemm, 2013, s. 95–96. ISBN 978-80-87713-08-2.

⁶¹ MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

⁶² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 84. ISBN 978-80-7380-461-9.

výslechu, protože může narušit spontánnost a autentičnost výpovědi, a proto vyžaduje maximální profesionalitu a neutralitu ze strany vyslychající osoby.

Psychologické výzkumy potvrzují, že lidská paměť je náchylná ke zkreslení a že dodatečné informace mohou změnit původní vzpomínky.⁶³ Z tohoto důvodu je nezbytné klást důraz na neutralitu výslechu a minimalizovat veškeré faktory, které by mohly vést k ovlivnění výpovědi.

4.2.3 Neverbální projevy a jejich interpretace

Neverbální projevy, jako jsou mimika, gestika, postoj těla nebo oční kontakt, tvoří nedílnou součást komunikace při výslechu. Tyto projevy mohou poskytovat doplňující informace o emocionálním stavu vyslychané osoby, avšak jejich interpretace vyžaduje vysokou míru odbornosti.⁶⁴ Neverbální chování může významně obohatit porozumění prožívání vyslychané osoby, avšak jeho nesprávná nebo zjednodušená interpretace může vést k mylným závěrům, a proto je nutné k němu přistupovat s odbornou opatrností.

Kriminalistická i psychologická literatura upozorňuje, že neverbální chování nelze automaticky spojovat s nepravdivostí výpovědi. Význam jednotlivých signálů se liší v závislosti na osobnostních a kulturních faktorech a vždy musí být hodnocen v širším kontextu situace.⁶⁵

Neverbální projevy představují důležitý doplňující zdroj informací, který může kriminalistovi pomoci lépe porozumět psychickému stavu a emočnímu prožívání vyslychané osoby. Mimika, gestika, postoj těla nebo oční kontakt mohou signalizovat například nervozitu, nejistotu, stres nebo emoční napětí, které jsou přirozenou součástí výslechu, zejména pokud se jedná o psychicky náročnou situaci. Tyto projevy však nemusí nutně souviset s nepravdivostí výpovědi, ale mohou být důsledkem samotné stresové situace, přítomnosti autority nebo obavy z následků výpovědi.

Z psychologického hlediska je důležité si uvědomit, že neverbální chování je individuální a může se výrazně lišit v závislosti na osobnosti, temperamentu,

⁶³SAFERSTEIN, Richard. *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science*. 12th edition. Harlow: Pearson Education, 2017, p. 102. ISBN 978-0-13-447759-6.

⁶⁴BOUKALOVÁ, Hedvika a Ilona GILLERNOVÁ. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020, s. 91. ISBN 978-80-246-4461-5.

⁶⁵ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 97. ISBN 978-80-7380-461-9.

zkušenostech nebo aktuálním psychickém stavu vyslychané osoby. Některé osoby mohou přirozeně vykazovat známky nervozity, aniž by jejich výpověď byla nepravdivá, zatímco jiné osoby mohou působit klidně a sebejistě, přestože neříkají pravdu. Z tohoto důvodu nelze neverbální projevy považovat za jednoznačný ukazatel pravdivosti nebo nepravdivosti výpovědi.

Významnou roli hraje také sociální a situační kontext výslechu. Prostředí výslechu, přítomnost kriminalisty a samotná situace trestního řízení mohou vyvolat u vyslychané osoby stres a ovlivnit její neverbální chování. Neverbální projevy mohou být ovlivněny také kulturními faktory, sociálními normami nebo osobními zkušenostmi, což může vést k odlišným projevům chování u různých osob.

Z kriminalistického hlediska je proto nezbytné, aby neverbální projevy byly hodnoceny komplexně a v souvislosti s dalšími informacemi, zejména s obsahem výpovědi a celkovým chováním vyslychané osoby. Kriminalista by měl být schopen rozlišit mezi projevy, které jsou přirozenou reakcí na stresovou situaci, a projevy, které mohou signalizovat nesoulad mezi výpovědí a psychickým stavem osoby. Správná interpretace neverbální komunikace vyžaduje odborné znalosti a zkušenosti, přičemž jejím cílem není odhalení nepravdivosti výpovědi pouze na základě jednotlivých projevů, ale komplexní posouzení chování vyslychané osoby v kontextu celé výslechové situace.

5 PSYCHOLOGIE A FOREZNÍ PSYCHOLOGIE VE VYBRANÝCH METODÁCH KRIMINALISTIKY

Psychologie, zejména forezní psychologie, hraje v kriminalistice významnou roli, neboť řada kriminalistických metod je založena na práci s lidským faktorem.⁶⁶ Zejména metody výslechu, konfrontace a rekognice jsou úzce spojeny s psychickými procesy osob, jako jsou vnímání, paměť, emoce, motivace a schopnost komunikace. Tyto psychologické faktory mohou významně ovlivnit průběh kriminalistických úkonů i kvalitu a věrohodnost získaných informací.⁶⁷

Jak uvádí Konrád, Porada, Straus a Suchánek „*kriminalistické metody založené na výpovědích osob jsou úzce spojeny s psychologickými procesy paměti a vnímání, které mohou významně ovlivnit přesnost reprodukce událostí.*“⁶⁸

Kriminalistická praxe zároveň potvrzuje, že lidská paměť nepředstavuje přesný a neměnný záznam reality, ale jde o dynamický proces, který je ovlivňován řadou subjektivních i situačních faktorů, například stresem, emočním stavem nebo sociálním prostředím. Tyto faktory mohou ovlivnit způsob, jakým si osoba vybavuje a reprodukuje události, které v minulosti vnímala.⁶⁹

Psychologické poznatky proto představují důležitý nástroj pro správné vedení kriminalistických úkonů a pro objektivní hodnocení důkazů založených na výpovědích osob. Forezní psychologie poskytuje kriminalistické praxi poznatky o fungování lidské paměti, komunikace a chování osob v náročných situacích trestního řízení.⁷⁰

Podle Boukalové a Gillernové „*forezní psychologie je aplikovanou psychologickou disciplínou, která se uplatňuje tam, kde se jedinec stává subjektem občanských*

⁶⁶ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9

⁶⁷STRAUS, Jiří a ČÁP, Jan. *Výslech: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2026. ISBN 978-80-7380-479

⁶⁸KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁶⁹ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9

⁷⁰KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

a trestněprávních vztahů. Studuje chování a prožívání člověka v situacích regulovaných právem.“⁷¹

Integrace psychologických principů do kriminalistické praxe tak přispívá ke zvýšení efektivity vyšetřování a ke snížení rizika procesních pochybení. Porozumění psychologickým aspektům chování vyslychaných osob umožňuje orgánům činným v trestním řízení lépe interpretovat jejich výpovědi a současně minimalizovat riziko zkreslení získaných informací.⁷²

Psychologie hraje v kriminalistice zásadní roli, neboť mnoho kriminalistických metod je založeno na práci s lidským faktorem. Zejména metody výslechu, konfrontace a rekonstrukce jsou přímo závislé na psychických procesech osob, jako jsou vnímání, paměť, emoce, motivace a schopnost komunikace. Tyto psychologické faktory ovlivňují nejen průběh kriminalistických úkonů, ale také kvalitu a věrohodnost získaných informací.⁷³

5.1 Psychologické vlivy při výslechu

Výslech je jednou z nejdůležitějších kriminalistických metod, jejímž cílem je získání informací důležitých pro objasnění trestné činnosti. Z psychologického hlediska se jedná o komplexní komunikační proces, který je ovlivněn řadou faktorů, včetně psychického stavu vyslychané osoby, její motivace, emočního rozpoložení a vztahu k vyslychající osobě.⁷⁴

Jedním z klíčových psychologických faktorů je stres, který může významně ovlivnit schopnost vyslychané osoby přesně reprodukovat události. Zvýšená hladina stresu může vést ke snížení koncentrace, zhoršení paměťových funkcí a zvýšené

⁷¹ BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. 13 s. ISBN 9788024644615.

⁷² KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jirí a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁷³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁷⁴ MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

náchylnosti k chybám ve výpovědi. Osoby vystavené stresu mohou také vykazovat obranné reakce, které ovlivňují jejich ochotu spolupracovat.⁷⁵

Významnou roli hraje také způsob komunikace vyslychající osoby. Nevhodně formulované otázky, sugestivní formulace nebo autoritativní přístup mohou vést k ovlivnění výpovědi. Sugescce představuje jeden z nejzávažnějších psychologických problémů výslechu, neboť může vést k vytvoření nepravdivých nebo zkreslených vzpomínek.⁷⁶

Naopak profesionální a respektující přístup vyslychající osoby může přispět ke snížení stresu a ke zvýšení kvality získaných informací. Důležitým faktorem je také schopnost navázat důvěru a vytvořit prostředí, ve kterém se vyslychaná osoba cítí bezpečně.⁷⁷

5.2 Psychologie konfrontace a její úskalí

Konfrontace je specifickou kriminalistickou metodou, při níž dochází k přímému střetu výpovědí dvou nebo více osob. Z psychologického hlediska se jedná o náročnou situaci, která může vyvolávat silné emoční reakce, jako je stres, strach nebo obranné chování.⁷⁸

Jedním z hlavních psychologických faktorů konfrontace je sociální tlak. Přítomnost jiné osoby, zejména osoby s autoritou nebo osoby, která je vnímána jako protivník, může ovlivnit chování a výpověď konfrontované osoby. Tento tlak může vést k úpravě výpovědi, která nemusí být výsledkem pravdivějšího sdělení, ale snahy přizpůsobit se situaci.⁷⁹

Dalším významným faktorem je emoční reakce konfrontovaných osob. Emoce, jako je strach nebo úzkost, mohou negativně ovlivnit schopnost racionálního uvažování a přesné reprodukce událostí. V některých případech může konfrontace vést

⁷⁵ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁷⁶STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

⁷⁷KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁷⁸MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

⁷⁹MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelsví: učebnice pro obor sociální činnost*. Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 9788027101313.

k uzavření se do sebe nebo k obranným reakcím, které snižují efektivitu tohoto úkonu.⁸⁰

Z těchto důvodů je nezbytné, aby konfrontace byla vedena profesionálně a s ohledem na psychický stav konfrontovaných osob. Nesprávně vedená konfrontace může vést k narušení věrohodnosti výpovědí a snížení jejich důkazní hodnoty.⁸¹

5.3 Rekognice a věrohodnost identifikace

Rekognice představuje kriminalistickou metodu, jejímž cílem je identifikace osoby, věci nebo objektu na základě paměťového vjemu. Z psychologického hlediska je rekognice závislá na kvalitě paměti a na schopnosti osoby správně rozpoznat dříve vnímaný podnět.⁸²

Psychologické výzkumy ukazují, že lidská schopnost identifikace není vždy spolehlivá. Paměťové stopy se mohou v průběhu času měnit a být ovlivněny novými informacemi. Tento jev je známý jako paměťová deformace a představuje významné riziko chybné identifikace.⁸³

Dalším významným faktorem je sugesce. Pokud je rekognice provedena způsobem, který naznačuje očekávaný výsledek, může dojít k ovlivnění rozhodnutí rekognující osoby. Proto je nezbytné, aby rekognice byla provedena objektivně a bez sugestivních vlivů.⁸⁴

Správné provedení rekognice vyžaduje dodržení přísných pravidel, která minimalizují riziko psychologického ovlivnění. Výsledky rekognice by měly být vždy hodnoceny v souvislosti s dalšími důkazy.⁸⁵

⁸⁰BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitolyz forenzní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. ISBN 9788024644615.

⁸¹KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁸²SAFERSTEIN, Richard. *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science*. Pearson, 2017. ISBN 978-0-13-447759-6.

⁸³ČIRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁸⁴KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁸⁵MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

5.4 Paměťová stopa, paměťová kapacita a zkreslení

Paměť představuje klíčový psychologický proces, který hraje zásadní roli v kriminalistických metodách založených na výpovědích osob, zejména při výslechu, konfrontaci a rekognici. V kriminalistické teorii se v této souvislosti hovoří o paměťové stopě, která vzniká ve vědomí člověka na základě vnímání určité události a může být následně reprodukována prostřednictvím výpovědi. Paměťová stopa představuje specifický druh kriminalistické stopy uložené v lidské paměti a je významným zdrojem informací při objasňování trestné činnosti. V kriminalistické teorii se proto uvádí, že výslech, konfrontace a rekognice patří mezi metody zaměřené na zkoumání a reprodukci paměťových stop osob, které byly svědky nebo účastníky určité události.⁸⁶

Lidská paměť však nepředstavuje přesný a neměnný záznam reality, ale dynamický proces, který je ovlivňován řadou subjektivních i situačních faktorů. Způsob, jakým člověk událost vnímá, ukládá do paměti a následně reprodukuje, může být ovlivněn například stresem, emočním stavem nebo časovým odstupem od události. Boukalová a Gillemová definují „forenzní psychologie se zabývá studiem chování a prožívání člověka v situacích regulovaných právem a analyzuje psychologické procesy, které ovlivňují jeho jednání v právně relevantních situacích“⁸⁷

Jedním z významných problémů je paměťové zkreslení, kdy si osoba nepamatuje události přesně, ale rekonstruuje je na základě fragmentů vzpomínek a dalších informací. Paměť může být ovlivněna například sugestivními otázkami, mediálními informacemi nebo osobními očekáváními. Takové vlivy mohou vést k nepřesnostem ve výpovědi nebo k chybnému rozpoznání osoby či situace. S postupem času navíc dochází k oslabování paměťových stop, což může zvyšovat riziko nepřesností při reprodukci událostí.

Z těchto důvodů je nezbytné, aby orgány činné v trestním řízení při provádění kriminalistických úkonů důsledně zohledňovaly psychologické aspekty lidské paměti. Porozumění fungování paměťových procesů umožňuje nejen přesnější

⁸⁶KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁸⁷BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitolyz forenzní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. ISBN 9788024644615.

interpretaci výpovědí svědků, poškozených či obviněných, ale také přispívá k odhalování možných zkreslení a nepřesností v jejich výpovědích. Znalost mechanismů vzniku, uchování a vybavování paměťových stop tak představuje důležitý předpoklad pro objektivní hodnocení důkazů a současně napomáhá minimalizovat riziko nesprávných závěrů v trestním řízení.⁸⁸

Problematika paměťového zkreslení je dlouhodobě předmětem výzkumu i v zahraniční odborné literatuře, zejména v angloamerickém prostředí. Významný přínos v této oblasti představují studie zaměřené na vliv sugescí a dodatečných informací na lidskou paměť, které poukazují na skutečnost, že paměť není pouhým pasivním uchováním informací, ale aktivním rekonstrukčním procesem. Tyto výzkumy potvrzují, že výpovědi svědků mohou být ovlivněny nejen samotným prožitkem události, ale také následnou komunikací, způsobem kladení otázek nebo mediálními působeními. Z tohoto důvodu je nezbytné přistupovat k hodnocení výpovědí s odbornou opatrností a vždy zohledňovat možné zdroje zkreslení.

V kriminalistické praxi je proto důležité aplikovat takové postupy, které minimalizují riziko ovlivnění paměťových stop. Jedná se zejména o využívání otevřených a nesugestivních otázek, zajištění vhodných podmínek pro výslech a respektování individuálních psychických zvláštností vyslychaných osob. Významnou roli hraje také časový faktor, neboť s narůstajícím odstupem od události dochází ke zvyšování rizika zkreslení paměti. Dodržování těchto zásad přispívá ke zvýšení kvality získaných informací a současně posiluje důkazní hodnotu výpovědí v trestním řízení.

Současná zahraniční literatura, zejména z angloamerického prostředí, se intenzivně věnuje problematice paměti a jejího zkreslení. Výzkumy falešných vzpomínek ukazují, že lidská paměť není pasivním záznamem reality, ale aktivním rekonstrukčním procesem. Studie Elizabeth Loftus prokázaly, že paměť může být ovlivněna dodatečnými informacemi, způsobem kladení otázek i sociálním kontextem, což může vést k nepřesným či nepravdivým vzpomínkám.⁸⁹

⁸⁸ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁸⁹LOFTUS, Elizabeth F. Planting misinformation in the human mind: A 30-year investigation of the malleability of memory. *Learning & Memory*, 2005, roč. 12, č. 4, s. 361–366.

6 Praktická část – kvalitativní analýza případových studií

6.1 Metodologie praktické části

Praktická část bakalářské práce je zpracována formou kvalitativní obsahové analýzy případových studií zaměřených na psychologické aspekty vybraných kriminalistických metod, konkrétně výslechu, konfrontace a rekognice. Cílem této metodologické strategie je analyzovat psychologické faktory, které ovlivňují průběh a výsledky těchto kriminalistických úkonů, a posoudit jejich dopad na věrohodnost a důkazní hodnotu získaných informací.

Kvalitativní výzkum je vhodný zejména pro hlubší porozumění komplexním jevům, které nelze jednoduše kvantifikovat. V tomto případě umožňuje detailní analýzu psychologických procesů, jako jsou paměťové zkreslení, sugesce, stres nebo vliv sociální situace, které se uplatňují při kriminalistických metodách.⁹⁰

Zvolená metodologie kvalitativní analýzy případových studií odpovídá charakteru zkoumaného problému, neboť umožňuje detailní zkoumání psychologických faktorů, které ovlivňují průběh kriminalistických metod. Vzhledem k tomu, že kriminalistické úkony, jako je výslech, konfrontace a rekognice, jsou založeny na interakci s lidským faktorem, je nezbytné zohlednit psychologické procesy, které mohou ovlivnit chování a výpovědi zúčastněných osob.

Metoda případové studie umožňuje analyzovat konkrétní situace z kriminalistické praxe a identifikovat faktory, které mohou ovlivnit věrohodnost získaných informací. Tento přístup zároveň umožňuje propojit teoretické poznatky z oblasti forenzní psychologie s praktickými situacemi a přispívá k hlubšímu porozumění psychologickým aspektům kriminalistické činnosti. Význam této metodologie spočívá především v možnosti analyzovat reálné situace a identifikovat psychologické faktory, které mohou ovlivnit průběh a výsledky kriminalistických metod.

⁹⁰HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 8073674858.

Zvolený metodologický přístup tak umožňuje komplexní analýzu psychologických aspektů kriminalistických úkonů a poskytuje vhodný základ pro formulaci závěrů a doporučení pro kriminalistickou praxi.

Základní hypotéza:

Psychologické faktory, zejména stres, paměťové zkreslení a sugesce, mohou významně ovlivnit průběh a výsledky kriminalistických metod.

6.2 Cíl praktické části

Cílem praktické části bakalářské práce je analyzovat psychologické aspekty vybraných kriminalistických metod, konkrétně výslechu, konfrontace a rekognice, a identifikovat psychologické faktory, které mohou ovlivnit průběh a výsledky těchto kriminalistických úkonů. Praktická část se zaměřuje zejména na posouzení vlivu psychologických procesů, jako jsou stres, paměťová zkreslení, sugesce a sociální faktory, na věrohodnost výpovědi a důkazní hodnotu získaných informací.

Praktická část je realizována formou kvalitativní analýzy případových studií vycházejících z odborné literatury a kriminalistické praxe. Prostřednictvím analýzy konkrétních situací je cílem práce identifikovat psychologické faktory, které mohou pozitivně nebo negativně ovlivnit průběh kriminalistických metod, a posoudit jejich význam v procesu dokazování.

Dalším cílem praktické části je propojit teoretické poznatky z oblasti forenzní psychologie s praktickými aspekty kriminalistické činnosti a na základě provedené analýzy formulovat doporučení pro kriminalistickou praxi. Tato doporučení jsou zaměřena na zlepšení efektivity kriminalistických metod a minimalizaci rizika zkreslení získaných informací v důsledku psychologických faktorů.

6.2.1 Dílčí cíle praktické části

Pro dosažení hlavního cíle praktické části byly stanoveny následující dílčí cíle:

- analyzovat psychologické faktory, které ovlivňují průběh výslechu, konfrontace a rekognice,
- identifikovat vliv stresu, paměťových zkreslení a sugesce na věrohodnost výpovědi,

- posoudit vliv psychologických faktorů na proces identifikace osob při rekognici,
- analyzovat vliv sociálních a situačních faktorů na chování osob během kriminalistických úkonů,
- porovnat zjištěné skutečnosti s teoretickými poznatky z oblasti forenzní psychologie a kriminalistiky,
- formulovat doporučení pro kriminalistickou praxi zaměřená na minimalizaci negativního vlivu psychologických faktorů.

Stanovené dílčí cíle umožňují komplexní analýzu psychologických aspektů vybraných kriminalistických metod a přispívají k naplnění hlavního cíle praktické části bakalářské práce.

6.3 Výběr a charakteristika případových studií

Pro účely této práce byly vybrány případové studie, které odpovídají typovým situacím kriminalistické praxe a které ilustrují využití metod výslechu, konfrontace a rekognice.

Případové studie vycházejí z odborné kriminalistické a forenzněpsychologické literatury, odborných publikací a kazuistik popisujících reálné situace z trestního řízení.⁹¹

Výběr případových studií byl proveden na základě následujících kritérií:

- relevance k tématu práce,
- přítomnost psychologických faktorů ovlivňujících kriminalistický úkon,
- využitelnost pro analýzu psychologických aspektů kriminalistických metod.

Vybrané případové studie představují typické situace z kriminalistické praxe a umožňují analyzovat vliv psychologických faktorů na průběh a výsledky kriminalistických metod.

⁹¹MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

Využití případových studií vycházejících z odborné literatury a kriminalistické praxe představuje vhodný metodologický přístup, neboť umožňuje analyzovat reálné situace a identifikovat faktory, které mohou ovlivnit chování osob a věrohodnost získaných informací. Tento přístup zároveň umožňuje propojit teoretické poznatky z oblasti forenzní psychologie a kriminalistiky s praktickými aspekty kriminalistické činnosti.

Výběr typových situací z kriminalistické praxe umožňuje identifikovat obecné psychologické faktory, které se vyskytují při kriminalistických metodách, a posoudit jejich význam v procesu dokazování. Tento metodologický postup přispívá k hlubšímu porozumění psychologickým aspektům kriminalistických úkonů a poskytuje vhodný základ pro formulaci závěrů a doporučení pro kriminalistickou praxi.

6.4 Proces sběru a zpracování dat

Proces sběru dat v rámci praktické části bakalářské práce byl realizován prostřednictvím analýzy odborné kriminalistické a forenzněpsychologické literatury, odborných publikací a kazuistik popisujících konkrétní situace z kriminalistické praxe. Tyto zdroje poskytují relevantní informace o průběhu kriminalistických metod, zejména výslechu, konfrontace a rekognice, a umožňují analyzovat psychologické faktory, které mohou ovlivnit jejich průběh a výsledky.

Při výběru případových studií byl kladen důraz na jejich relevanci k tématu práce a na přítomnost psychologických faktorů, které mají významný vliv na kriminalistické úkony. Jednotlivé případové studie byly vybrány z odborné literatury a kriminalistických publikací, které popisují reálné nebo typové situace z trestního řízení. Tyto případové studie poskytují vhodný základ pro analýzu psychologických aspektů kriminalistických metod.

Proces zpracování dat spočíval v detailní analýze vybraných případových studií se zaměřením na identifikaci psychologických faktorů, jako jsou stres, paměťová zkreslení, sugesce, emoční reakce a vliv sociální situace. Tyto faktory byly následně analyzovány z hlediska jejich vlivu na průběh kriminalistických úkonů a na věrohodnost získaných informací.

Získaná data byla dále interpretována v kontextu teoretických poznatků z oblasti kriminalistiky a forenzní psychologie. Tento postup umožnil propojit teoretická východiska s praktickými situacemi a identifikovat klíčové psychologické faktory ovlivňující kriminalistické metody.

Zvolený způsob sběru a zpracování dat odpovídá charakteru kvalitativního výzkumu a umožňuje detailní analýzu psychologických aspektů kriminalistických metod. Tento přístup poskytuje vhodný základ pro formulaci závěrů a doporučení pro kriminalistickou praxi.

6.5 Analýza případových studií

Tato kapitola obsahuje analýzu vybraných případových studií zaměřených na psychologické aspekty výslechu, konfrontace a rekognice.

Analýza se zaměřuje zejména na:

- psychologický stav osob účastnících se kriminalistického úkonu,
- vliv stresu a emocí na výpověď,
- vliv sugesce a sociální situace,
- vliv paměťových procesů na kvalitu výpovědi,
- dopad psychologických faktorů na věrohodnost důkazů.

Každá případová studie je analyzována z hlediska psychologických faktorů a jejich vlivu na průběh kriminalistického úkonu.

6.5.1 Případová studie č. 1 – Psychologické aspekty výslechu svědka násilného trestného činu

Popis případu

Případová studie vychází z kazuistik popisovaných v odborné literatuře zaměřené na psychologii svědecké výpovědi.⁹²V analyzovaném případě byl svědek přítomen násilnému trestnému činu, ke kterému došlo ve večerních hodinách na veřejném

⁹²ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

prostranství. Svědek byl přímým pozorovatelem incidentu a pachatele vnímal pouze krátkou dobu během samotného konfliktu.

Podle záznamu o výslechu byl svědek vyslechnut krátce po události, kdy byl stále pod vlivem silného emočního rozrušení. Během výpovědi vykazoval známky stresu, nervozity a nejistoty. Tyto projevy se projevovaly například kolísáním v přesnosti popisu některých detailů události. Ve výpovědi se objevily nepřesnosti zejména v popisu vzhledu pachatele a v časové posloupnosti událostí.

Při opakovaném výslechu došlo k drobným změnám ve výpovědi svědka, především v některých detailech incidentu. Tyto změny vedly k nutnosti posouzení věrohodnosti svědecké výpovědi a k analýze psychologických faktorů, které mohly ovlivnit proces vnímání a zapamatování události.

Psychologická analýza

Stres představuje významný faktor ovlivňující kvalitu svědecké výpovědi. V situacích ohrožení dochází ke zvýšené aktivaci organismu, která může negativně ovlivnit proces vnímání i zapamatování informací. Vysoká míra stresu může vést ke zhoršení schopnosti přesně vnímat detaily události a následně i k nepřesnostem při její reprodukci.⁹³

Paměť svědka je rekonstrukční proces, nikoli přesný záznam reality. Svědek si události vybavuje na základě fragmentů vzpomínek, které mohou být ovlivněny emocemi, časovým odstupem nebo dalšími informacemi získanými po události. Tyto okolnosti mohou vést k nepřesnostem nebo drobným změnám ve výpovědi.

Dalším významným faktorem je selektivní pozornost. V situacích vysokého stresu dochází ke zúžení pozornosti, kdy se osoba soustředí především na centrální podněty situace, zatímco jiné detaily mohou být opomenuty. Tento jev je označován jako efekt tunelového vidění a může ovlivnit rozsah zapamatovaných informací.

Na uvedené skutečnosti navazuje také problematika interpretace svědeckých výpovědí v kriminalistické praxi. Orgány činné v trestním řízení musí při hodnocení výpovědí zohledňovat nejen jejich obsah, ale i okolnosti, za nichž byly informace získány a reprodukovány. Zvláštní pozornost je nutné věnovat situacím, kdy svědek vypovídá pod vlivem stresu nebo s časovým odstupem od události, neboť právě tyto

⁹³ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

faktory mohou významně ovlivnit přesnost a úplnost výpovědi. Kritické a komplexní posouzení svědeckých výpovědí je proto nezbytným předpokladem pro jejich správné využití v procesu dokazování.

6.5.2 Případová studie č. 2 – Psychologické aspekty konfrontace

Popis případu

Druhá případová studie vychází z typových situací popisovaných v kriminalistické literatuře zaměřené na taktiku výslechu a konfrontace.⁹⁴ V analyzovaném případě došlo v průběhu vyšetřování k rozporům ve výpovědích dvou osob, které byly přítomny stejné události.

Obě osoby byly vyslechnuty samostatně a jejich výpovědi se v některých podstatných skutečnostech lišily. Rozpory se týkaly především průběhu incidentu a role jednotlivých osob při události. Z tohoto důvodu byla provedena konfrontace obou osob.

Během konfrontace bylo patrné zvýšené napětí mezi zúčastněnými osobami. Obě osoby reagovaly na výpověď druhé strany emotivně a snažily se obhajovat vlastní verzi události. V průběhu konfrontace došlo k částečnému upřesnění některých skutečností, avšak některé rozpory přetrvávaly.

Psychologická analýza

Konfrontace představuje psychologicky náročnou situaci, která může vyvolávat silné emoční reakce. Přítomnost druhé osoby může vytvářet sociální tlak, který může ovlivnit chování i výpověď konfrontovaných osob.

Sociální tlak může vést k tomu, že se osoba snaží přizpůsobit situaci nebo reagovat obranně. V některých případech může konfrontace vést k úpravě výpovědi, která však nemusí být výsledkem přesnější reprodukce událostí, ale spíše reakcí na psychologickou situaci vzniklou během úkonu.⁹⁵

Z těchto důvodů je nezbytné, aby konfrontace byla vedena profesionálně a aby vyšetřující osoba dbala na zachování objektivity a kontrolu průběhu komunikace.

⁹⁴ KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

⁹⁵ tamtéž

6.5.3 Případová studie č. 3 – Rekognice a riziko chybné identifikace

Popis případu

Třetí případová studie vychází z výzkumů zabývajících se spolehlivostí svědecké identifikace osob.⁹⁶ V analyzovaném případě byl svědek požádán o identifikaci pachatele prostřednictvím rekognice osob.

Svědék byl přítomen trestnému činu pouze krátkou dobu a pachatele pozoroval v situaci, která byla spojena se zvýšeným stresem a rychlým průběhem události. Rekognice byla provedena několik dní po incidentu.

Během rekognice svědek označil jednu z předvedených osob jako pachatele. Pozdější vyšetřování však ukázalo, že označená osoba nebyla skutečným pachatelem, což poukázalo na možnost chybné identifikace.

Psychologická analýza

Psychologické výzkumy ukazují, že lidská schopnost identifikace osob není vždy spolehlivá. Paměťové stopy se mohou v průběhu času měnit a být ovlivněny novými informacemi.

Významnou roli může hrát také sugesce. Pokud je rekognice provedena způsobem, který naznačuje očekávaný výsledek, může dojít k ovlivnění rozhodnutí rekognující osoby. Z tohoto důvodu je nezbytné dodržovat přísná pravidla provádění rekognice a minimalizovat psychologické vlivy, které by mohly ovlivnit výsledek identifikace.⁹⁷

6.6 Shrnutí výsledků případových studií

Na základě provedené kvalitativní analýzy případových studií lze konstatovat, že psychologické faktory mají významný vliv na průběh a výsledky vybraných kriminalistických metod, zejména výslechu, konfrontace a rekognice. Analýza ukázala, že lidský faktor představuje klíčový prvek kriminalistických úkonů a že psychické procesy osob účastnících se těchto úkonů mohou významně ovlivnit kvalitu i věrohodnost získaných informací.

⁹⁶BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitolyz forenzní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. ISBN 9788024644615.

⁹⁷tamtéž

V případě první případové studie, která byla zaměřena na psychologické aspekty výslechu svědka násilného trestného činu, se jako významné faktory ukázaly zejména stres, emoční zatížení a paměťové procesy. Analýza ukázala, že stresová situace může negativně ovlivnit schopnost svědka přesně vnímat a následně reprodukovat průběh události. Ve výpovědi svědka se objevily nepřesnosti především v popisu detailů a časové posloupnosti událostí. Tyto skutečnosti potvrzují poznatky forenzní psychologie, podle nichž lidská paměť nepředstavuje přesný záznam reality, ale rekonstrukční proces, který může být ovlivněn emocemi, stresem nebo časovým odstupem od události.

Druhá případová studie byla zaměřena na psychologické aspekty konfrontace dvou osob s rozdílnými výpověďmi. Analýza ukázala, že konfrontace představuje psychologicky náročnou situaci, která může vyvolat stres, emoční napětí a obranné reakce zúčastněných osob. V průběhu konfrontace může docházet ke změnám ve výpovědích, které však nemusí vždy znamenat přiblížení k objektivní pravdě. Změna výpovědi může být v některých případech důsledkem sociálního tlaku nebo stresové reakce vzniklé v průběhu konfrontace. Tyto poznatky potvrzují význam odborného a citlivého vedení tohoto kriminalistického úkonu.

Třetí případová studie se zaměřila na psychologické aspekty rekognice a na riziko chybné identifikace osoby. Analýza ukázala, že proces identifikace je výrazně ovlivněn paměťovými procesy a dalšími psychologickými faktory, zejména stresem, sugescí a časovým odstupem od události. V analyzovaném případě se ukázalo, že svědecká identifikace nemusí být vždy zcela spolehlivá, neboť paměťové stopy mohou být v průběhu času ovlivněny novými informacemi nebo emočními faktory. Subjektivní jistota osoby při identifikaci tak nemusí vždy odpovídat skutečné přesnosti identifikace.

Výsledky provedené analýzy potvrzují stanovenou hypotézu, že psychologické faktory, zejména stres, paměťové zkreslení a sugesce, mohou významně ovlivnit průběh a výsledky kriminalistických metod založených na výpovědích osob. Znalost těchto faktorů je proto nezbytná pro správné vedení kriminalistických úkonů a pro objektivní hodnocení získaných důkazů.

Získané poznatky zároveň potvrzují význam forenzní psychologie v kriminalistické praxi. Porozumění psychologickým procesům umožňuje orgánům činným v trestním řízení lépe interpretovat chování osob účastnících se kriminalistických úkonů a přispívá ke zvýšení efektivity kriminalistických metod. Zohlednění psychologických aspektů při provádění kriminalistických úkonů tak přispívá ke zvýšení kvality dokazování a ke snížení rizika nesprávného hodnocení důkazů.

7 Návrhy a doporučení pro praxi

Na základě teoretických poznatků a provedené analýzy případových studií lze formulovat několik doporučení pro kriminalistickou praxi, která mohou přispět ke zvýšení efektivity kriminalistických metod a ke snížení rizika zkreslení získaných informací.

Prvním doporučením je důsledné zohledňování psychologického stavu osob účastnících se kriminalistických úkonů, zejména při výslechu svědků a poškozených osob. Analýza případové studie zaměřené na výslech svědka násilného trestného činu ukázala, že stres a emoční zatížení mohou významně ovlivnit schopnost svědka přesně reprodukovat průběh události. Z tohoto důvodu je vhodné, aby vyšetřující osoby při vedení výslechu věnovaly pozornost vytvoření klidného a bezpečného prostředí, které může přispět ke snížení psychického napětí vyslychané osoby a ke zvýšení kvality získaných informací.

Dalším doporučením vyplývajícím z provedené analýzy je důsledné omezení sugestivních vlivů při provádění výslechu i dalších kriminalistických úkonů. Sugestivní otázky nebo nevhodné komunikační postupy mohou vést k neúmyslnému ovlivnění výpovědi vyslychané osoby. Proto je vhodné, aby vyšetřující osoby kladly důraz na otevřené a neutrálně formulované otázky a aby byly minimalizovány všechny faktory, které by mohly vést ke zkreslení výpovědi.

V případě konfrontace je na základě provedené analýzy vhodné věnovat zvýšenou pozornost psychologickému průběhu tohoto úkonu. Konfrontace může představovat psychicky náročnou situaci, která vyvolává stres a emoční reakce konfrontovaných osob. Z tohoto důvodu je důležité, aby vyšetřující osoba aktivně řídila průběh konfrontace, dbala na zachování objektivitu a zabránila vzniku situací, které by mohly vést k nadměrnému psychologickému tlaku na zúčastněné osoby.

Další doporučení se týká provádění rekognice. Analýza případové studie zaměřené na identifikaci osoby ukázala, že paměťové procesy mohou být ovlivněny časovým odstupem od události nebo dalšími informacemi získanými po události. Z tohoto důvodu je vhodné, aby rekognice byla prováděna co nejdříve po události a aby byly

důsledně dodržovány metodické postupy, které minimalizují možnost sugestivního ovlivnění rekognující osoby.

Na základě provedené analýzy lze rovněž doporučit posílení vzdělávání kriminalistů v oblasti psychologie. Lepší porozumění psychologickým procesům, zejména fungování lidské paměti, vlivu stresu a riziku sugesce, může přispět ke kvalitnějšímu vedení kriminalistických úkonů a ke správnějšímu hodnocení výpovědí.

Lze tedy konstatovat, že zohlednění psychologických aspektů při provádění kriminalistických metod představuje významný předpoklad pro zvýšení objektivitu dokazování a pro minimalizaci rizika nesprávného hodnocení důkazů. Integrace poznatků forenzní psychologie do kriminalistické praxe tak může přispět ke zvýšení kvality a efektivity vyšetřování trestné činnosti.

7.1 Optimalizace procesů výsledku a rekognice

Jedním z nejdůležitějších doporučení pro kriminalistickou praxi je zajištění profesionálního a psychologicky vhodného vedení výsledku. Vyslýchající osoba by měla postupovat objektivně, vyvarovat se sugestivních otázek a respektovat psychický stav vyslychané osoby. Nevhodné vedení výsledku může vést ke zkreslení výpovědi a snížení její věrohodnosti, což může negativně ovlivnit proces dokazování.⁹⁸

Důležitým faktorem je také vytvoření vhodného prostředí pro výslech, které minimalizuje stres a podporuje spolupráci vyslychané osoby. Stres a emoční napětí mohou negativně ovlivnit paměťové procesy a schopnost přesně reprodukovat události. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby kriminalisté zohledňovali psychologické aspekty komunikace a chování vyslychaných osob.⁹⁹

V případě rekognice je nezbytné zajistit objektivní podmínky jejího provedení. Rekognice musí být provedena způsobem, který minimalizuje riziko sugesce a ovlivnění rekognující osoby. Paměť osoby může být ovlivněna časovým odstupem

⁹⁸STRAUS, Jirí a PORADA, Viktor. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

⁹⁹BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitolyz forenzní psychologie*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020. ISBN 9788024644615

a dalšími faktory, proto je nutné dodržovat metodické postupy, které zajistí objektivitu identifikace.¹⁰⁰

7.2 Vzdělávání a příprava kriminalistů

Pro zvýšení efektivity kriminalistických metod je nezbytné posílit odbornou přípravu kriminalistů v oblasti psychologie. Porozumění psychologickým procesům, jako jsou paměť, vnímání a stres, umožňuje kriminalistům lépe interpretovat chování vyslychaných osob a minimalizovat riziko nesprávného hodnocení důkazů.¹⁰¹

Součástí odborné přípravy by měl být rozvoj komunikačních dovedností, které jsou nezbytné pro efektivní vedení výslechu. Správná komunikace přispívá ke zvýšení kvality získaných informací a ke snížení rizika zkreslení výpovědi. Odborná příprava kriminalistů má zásadní význam pro efektivní provádění kriminalistických metod.¹⁰²

Důležité je také vzdělávání v oblasti psychologických aspektů výpovědi a identifikace osob. Kriminalisté by měli být schopni rozpoznat psychologické faktory, které mohou ovlivnit výpověď, a přizpůsobit tomu své postupy. Tento přístup přispívá ke zvýšení kvality kriminalistické praxe.¹⁰³

7.3 Využití moderních technologií

Moderní technologie představují důležitý nástroj pro zvýšení objektivitu kriminalistických metod. Audiovizuální záznam výslechu umožňuje přesnou dokumentaci průběhu výslechu a přispívá ke zvýšení transparentnosti kriminalistického procesu. Tento záznam umožňuje zpětnou analýzu výpovědi a zvyšuje důvěryhodnost získaných informací.¹⁰⁴

Využití moderních technologií umožňuje také efektivnější dokumentaci kriminalistických úkonů a snižuje riziko nesprávné interpretace výpovědi.

¹⁰⁰SAFERSTEIN, Richard. *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science*. Pearson, 2017. ISBN 978-0-13-447759-6.

¹⁰¹ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

¹⁰²KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

¹⁰³MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

¹⁰⁴SAFERSTEIN, Richard. *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science*. Pearson, 2017. ISBN 978-0-13-447759-6.

Technologické nástroje přispívají ke zvýšení efektivity kriminalistické práce a zlepšení kvality dokazování.¹⁰⁵

Technologie mohou být využity také při rekognici osob, například prostřednictvím digitálních databází nebo audiovizuálních záznamů. Tyto nástroje umožňují přesnější identifikaci osob a snižují riziko chybné identifikace.¹⁰⁶

7.4 Legislativní a metodické podněty

Pro zajištění objektivitv kriminalistických metod je nezbytné dodržovat právní a metodické zásady kriminalistické činnosti. Kriminalistické úkony musí být prováděny v souladu s právními předpisy a s respektováním práv osob účastnících se trestního řízení.¹⁰⁷

Důležité je také vytváření metodických doporučení, která zohledňují psychologické aspekty kriminalistických metod. Tato doporučení mohou přispět ke sjednocení postupů kriminalistů a ke zvýšení kvality kriminalistické praxe.¹⁰⁸

Jedná se například o metodické pokyny k vedení výslechu, které zdůrazňují používání otevřených otázek, minimalizaci sugestivních vlivů a respektování psychického stavu vyslychané osoby.

Zohlednění psychologických aspektů kriminalistických metod přispívá ke zvýšení objektivitv dokazování a ke snížení rizika procesních pochybení. Integrace psychologických poznatků do kriminalistické praxe představuje důležitý krok ke zvýšení efektivity kriminalistického procesu.¹⁰⁹

Tato integrace se v praxi projevuje například využíváním poznatků o paměťových procesech při hodnocení výpovědi nebo při plánování kriminalistických úkonů.

¹⁰⁵KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

¹⁰⁶STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Teorie, metoda a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

¹⁰⁷MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Beckovy mezioborové učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

¹⁰⁸KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

¹⁰⁹ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala psychologickými aspekty vybraných kriminalisticko-taktických metod zaměřených na zkoumání paměťových stop, konkrétně výslechu, konfrontace a rekognice, a jejich významem v procesu vyšetřování a dokazování trestné činnosti. Hlavním cílem práce bylo analyzovat vliv psychologických faktorů na průběh a výsledky těchto metod a posoudit význam forenzní psychologie v kriminalistické praxi.

Teoretická část práce se zaměřila na vymezení kriminalistických metod, jejich strukturu, právní rámec a vztah forenzní psychologie ke kriminalistice. Bylo zjištěno, že metody zaměřené na práci s paměťovou stopou jsou výrazně ovlivněny psychologickými procesy, zejména pamětí, vnímáním, emocemi, stresem a sociálními vlivy. Tyto faktory mohou významně ovlivnit nejen chování osob účastnících se kriminalistických úkonů, ale také kvalitu a věrohodnost získaných informací.

Praktická část práce byla realizována formou kvalitativní analýzy případových studií. Analýza výslechu svědka násilného trestného činu ukázala, že stres a emoční zatížení mohou negativně ovlivnit proces vnímání a zapamatování události, což se projevuje zejména nepřesnostmi v detailech a časové posloupnosti. Tyto nepřesnosti však nebyly způsobeny úmyslným zkreslením, ale byly důsledkem přirozených psychologických procesů.

V případě konfrontace bylo zjištěno, že se jedná o psychologicky náročný úkon, který může vyvolávat stres a emoční napětí. Změny ve výpovědích konfrontovaných osob nemusí vždy vést k objasnění skutkového stavu, ale mohou být důsledkem sociálního tlaku nebo interakce mezi zúčastněnými osobami.

Analýza rekognice prokázala, že proces identifikace je výrazně ovlivněn paměťovými procesy a dalšími psychologickými faktory, zejména stresem, sugescí a časovým odstupem. Bylo potvrzeno, že subjektivní jistota rekognující osoby nemusí odpovídat skutečné přesnosti identifikace, což představuje riziko chybného určení osoby.

Výsledky analýzy potvrdily, že psychologické faktory významně ovlivňují průběh i výsledky kriminalistických metod zaměřených na zkoumání paměťových stop. Znalost těchto faktorů je proto nezbytná pro správné vedení kriminalistických úkonů a pro objektivní hodnocení důkazů.

Na základě provedené analýzy byla formulována doporučení pro kriminalistickou praxi, která se zaměřují zejména na důsledné zohledňování psychologických faktorů, minimalizaci sugestivních vlivů při výslechu a posílení odborné přípravy kriminalistů v oblasti psychologie. Tyto poznatky potvrzují význam integrace forenzní psychologie do kriminalistické praxe a její přínos pro zvýšení kvality dokazování.

Lze konstatovat, že cíle bakalářské práce byly splněny. Práce potvrdila význam psychologických aspektů při využívání kriminalistických metod a poukázala na nutnost jejich systematického zohledňování v kriminalistické praxi. Výsledky práce potvrzují význam interdisciplinárního přístupu a poukazují na potřebu dalšího využívání poznatků zahraniční forenzní psychologie v kriminalistické praxi.

Seznam literatury

1. BARRY AJ FISHER; WILLIAM J. TILSTONE a WOYTOWICZ, Catherine. *Úvod do kriminalistiky: Základy forenzní vědy*. Academic Press, 2009. ISBN 978-0-12-088591-6.
2. BERRY-DEE, Christopher a Steven MORRIS. *Zrození vrahů: zpověď sériových vrahů*. Havířov: Koala, 2007. ISBN 978-80-87084-02-1.
3. BOUKALOVÁ, Hedvika a Ilona GILLERNOVÁ. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum Press, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5.
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.
5. FISHER, Barry A. J., William J. TILSTONE a Catherine WOYTOWICZ. *Introduction to Criminalistics*. Amsterdam: Elsevier Academic Press, 2009. ISBN 978-0-12-088591-6.
6. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Portál, 2008. ISBN 8073674858.
7. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7.
8. KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.
9. METEŇKO, Jozef; BAČÍKOVÁ, Iveta a SAMEK, Martin. *Kriminalistická taktika*. Brno: Václav Klemm, 2013, s. 95–96. ISBN 978-80-87713-08-2.
10. MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelsví: učebnice pro obor sociální činnost*. Grada Publishing, a.s, 2016. ISBN 9788027101313.
11. MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 978-80-7179-878-1.

12.PORADA, Viktor a POLÁK, Peter. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-558-6.

12.PROTIVINSKÝ, Miroslav a Karel KLVAŇA. *Základy kriminalistiky*. 2. vydání. Praha: Armex, 2007. ISBN 978-80-86795-50-8.

13.SAFERSTEIN, Richard. *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science*. 12th edition. Harlow: Pearson Education, 2017. ISBN 978-0-13-447759-6.

14.STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

15.ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

16.VALERIÁN, Luboš a Jan AUFART. *Kriminalistická metodika*. Ostrava: Ostravská univerzita, Lékařská fakulta, 2011. ISBN 978-80-7464-042-1.

Právní zdroje (legislativa):

zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Seznam zkratek

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

TŘ – trestní řád

ČR – Česká republika

např. – například

tzv. – takzvaný

resp. – respektive

atd. – a tak dále

s. – strana

Sb. – Sběrka zákonů

aj. – a jiné